

bij het bekijken van voorstellingen als *Les ambassadeurs de l'ombre*, plaatsen zichzelf in een positie van zelfbescherming, bescherming van hun privileges. Het opzet van de voorstelling bestond er nu net in om ook die privileges te bevragen. Dat is noodzakelijk, indien we een rechtvaardige samenleving willen maken.

ETCETERA *Vertrekt u bij het maken van uw theater van de esthetische idee dat de ervaring, de beleefde realiteit, veel sterker is dan al wat in woorden kan gezegd worden door iemand die erbuiten staat?*

WANSON Het punt was niet de realiteit op de scène zetten, maar de realiteit voorstellen. In de voorstelling kreeg je geen resem prikcontroles, of scènes in het hospitaal, of scènes over de moeilijkheden van het leven. De dingen werden gezegd, gedanst, gezongen. Er werd onderzocht hoe je een 'arme' op de scène zou zetten. De voorstelling onderzocht de notie van representatie. Welke blik werpt men, de kunstenaar inclusief, op de realiteit, en hoe kan men zich laten penetreren en veranderen door de werkelijkheid van de andere?

ETCETERA *Wilt u de wereld veranderen met uw theater? Zijn uw projecten sociaal-artistiek?*

WANSON Natuurlijk wil ik de wereld veranderen, hoewel dat absurd is. Het doel is het bevragen van de samenleving. In deze voorstelling was het doel, zowel voor de families, voor mij als voor de rest van de ploeg, naar een soort bevrijding te gaan. Voor de families was het de bevrijding van het opgesloten zijn in hun eigen verhaal. Zij hadden het gevoel dat hun verhaal zot draaide, dat zij de enigen waren die leden. Als je het verhaal van elkeen contextualiseert, stoot je op krachtlijnen van onrechtvaardigheid. Je legt de vinger op het mechanisme waardoor een familie op een bepaald moment in grote problemen terechtkomt. De voorstelling gaf hen de mogelijkheid niet langer in hun verhaal opgesloten te zitten, maar het ook aan de toeschouwer te geven, opdat het ook een wapen wordt voor ons. We krijgen inzicht in welk soort politieke, justitiële en economische schema's wij ons bevinden. Zo wordt bewerkstelligd dat we het samen begrijpen. De toeschouwer ondergaat immers hetzelfde soort onrechtvaardigheden, weliswaar op een minder gewelddadige manier. Wij bevinden ons in hetzelfde kader. De bedoeling was dus niet om goed te doen voor de arme. De bedoeling was onze blik op elkaar te onder-

zoeken, en dus niet zomaar het tonen van een etnologische film, die onze blik op de armen of op de Papoea's of op de Marokkanen zou veranderen. Het punt is dat we aan eenzelfde menselijke avontuur deelnemen. Het ideologische doel van de voorstelling is de mededeling dat de wereld transformeerbaar is, indien we dat soort van kruisbestuivingen kunnen laten plaatsvinden, en bereid zijn onze kennis en kunde te mengen met de hunne, zonder het ene boven het andere te stellen. Maar de notie sociaal-artistiek stoort mij enorm. Ik maak helemaal geen sociaal-artistiek theater. Want dat zou willen zeggen dat we komen helpen, dat we ons ten dienste stellen. De notie sociaal-artistiek getuigt van minachting, en zorgt ervoor dat de relatie van bij het begin vervalst is. Ze gaat niet uit van het samenbrengen van de kunde van elkeen op gelijke basis.

Volkscultuur

ETCETERA *Volgens Lieven De Caeter is populaire cultuur in staat om een nieuw sociaal netwerk te creëren, daar waar de religies dat niet meer kunnen. Die sociale functie is volgens hem onmogelijk te verwezenlijken via de 'hoge cultuur'.*

WANSON De Caeter heeft het over populaire cultuur, terwijl ik het heb over volkscultuur. Sinds een 50-tal jaar hebben we de volkscultuur moedwillig vernietigd, om politiek en economisch begrijpelijke redenen. Om dat te begrijpen zitten er in de voorstelling sequenties met majorettes. In de hoge cultuur wordt de majorette ouderwets bevonden. Maar voor een cultureel vervreemde categorie is de majorette een traditie, iets dat blijft, iets waarlangs ze zich kunnen identificeren en bestaan, doorheen de eeuwen heen, want de majorette bestaat al 200 jaar. Maar de volkscultuur verdwijnt langzamerhand: volksfanfares, broeihaarden van traditie, verdwijnen. In de volkscultuur vormen zich banden van solidariteit, van mogelijke revolte, via het samenbrengen van ervaringen en krachten. Volkscultuur is tegengesteld aan individualisme: je maakt ze niet in je eentje. De vernietiging van de volkscultuur betekent de vernietiging van de mogelijkheden van mensen om elkaar terug te vinden, om te zien dat ze dezelfde soort problemen of noden hebben, en dat ze dus samen kunnen werken aan een verandering van de wereld.

ETCETERA *De populaire cultuur die Lieven De Caeter bedoelt, is de commerciële cultuur.*

WANSON Die populaire cultuur ontrafelt net de banden tussen mensen, want ze ontrukte

aan zichzelf. Religie was tenminste gelinkt aan manieren van leven. Indien die rol nu wordt vervuld door Quick of MacDonalds, is het een kiem die de mogelijkheid tot gemeenschap vernietigt. Want ze zet de mensen ertoe aan zich er individueel toe te verhouden, quasi pornografisch. De mensen leven op een pornografische manier. Ze kiezen niet voor die cultuur, ze wordt hen opgedrongen.

ETCETERA *Dat kan je zeggen van elke vorm van cultuur. Niemand kiest zelf zijn cultuur.*

WANSON De volkscultuur werd gaandeweg gemaakt door de verhalen van mannen en vrouwen. Het is een manier om beleefde verhalen door te geven. Nu zijn jongeren losgerukt van hun eigen verleden. Ouders vertellen de verhalen van hun grootouders in de mijnen niet meer. Je geschiedenis gaat terug tot het televisiejournaal van de vorige avond. Daarom zei ik dat de verhouding tot de dingen quasi pornografisch is: je staat er helemaal alleen tegenover. Populaire cultuur zorgt niet voor eenmaking, maar voor reële onderdrukking. Men heeft de mensen leren lezen en schrijven om *Het Laatste Nieuws* te kunnen lezen. Om dus nog meer gemanipuleerd te worden, nog goedgeloviger te worden. Dus dat is een vorm van onderdrukking. Terwijl *Les ambassadeurs de l'ombre* net een voorstelling is van weerstand aan die onderdrukking. Indien je die bruggen niet slaat, gaan de mensen van de hoge cultuur de banden met de rest van de samenleving verder uitrafelen. Ze gaan zich moeten beschermen als een minoriteit, die op een bepaald moment echter niet meer legitiemerbaar zal zijn.

ETCETERA *Volgens Lieven De Caeter is de hoge cultuur niet in staat om een nieuw sociaal netwerk te weven, omdat dat tegen haar natuur is.*

WANSON Ik zie mezelf niet als een beoefenaar van de hoge cultuur, dus er is geen probleem.

ETCETERA *Volgens hem is het paternalisme wat je doet.*

WANSON Al wat ik probeer te doen is anti-paternalisme. De Caeter zet zichzelf in die positie van dominantie ten opzichte van de ander, een positie van waaruit hij enkel paternalistisch zou kunnen zijn. Hij beschouwt zijn kennis als superieur aan de kennis, van welke aard dan ook, van de andere die hij kruist. Dat is voor mij heel problematisch. Want dat is veelbetekend voor de premisse dat de wereld niet transformeerbaar is. Het is heel erg indien de intellect-